

Таким чином, ксенофобія, не тільки має різну температуру прояву, але нормалізує ідентичність етносів за шкалою «свій-чужий», сприяє їхній ендогамії, підтримує почуття афіліації. Почуття відчуженості до чужинців вроджено оберігає нас від тісного контакту з людьми, що перебувають у інших культурних вимірах і мають інші вподобання. Було б безглуздо нав'язувати усім культурам одноманітні погляди і смаки. Виходячи з цього, намагання позбавитися ксенофобії є утопією. Такий підхід тісно пов'язаний з ідеєю мультикультуралізму, за яким усі світові культури перетворюються на «середню культуру», через взаємний синтез і поступове стирання образу «іншого». Можливо це чи ні? Для порівняння згадаємо до чого привели спроби створення такої інтернаціональної культури в СРСР.

Етнічна під/свідомість базується на ототожненні себе з групою за вектором «ми-вони». на основі внутрішньо групової афіліації, з одного боку, та міжгрупової ізоляції – з іншого. Так відбувається формування не тільки первісних форм людської самосвідомості, а й свідомості усіх етносів і національної свідомості також. Тільки протиставляються вже значно більші колективи, а тому збільшується і кількість ознак, за якими одна група відрізняється від іншої. Тому етнічна самосвідомість включає в себе один досить важливий елемент, який спрощує спілкування між сусідніми чи просто різними етносами [6, с. 31]. Таким чином, саме ксенофобія може поставати шкалою вивірення процесів культурного обміну й культурного шоку.

Ксенофобія, яка провокує окремішність особистості за шкалою «свій-чужий» лише допоможе стати світові таким, як його побачив С. Хантінгтон – «світ складатиметься з несхожих одна на одну цивілізацій, кожній з яких доведеться вчитися співіснувати з усіма іншими». У сучасному світі ксенофобія залишається захисною системою людського суспільства, яка обмежує особистісні відносини між представниками різних етносів за умов засвоєння хоча б одним із них культурних кодів способу життя іншого.

Список літератури: 1. Горбачова О.В. Феномен ксенофобії крізь призму соціологічних теорій та пояснень // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. – 2008. – Вип. 14. – С. 273–276. 2. Ильченко А. Одни считают, что у нас еще есть неприязнь к чужим, другие – что мы излечились // *Сегодня*. – 2012. – № 232. – 16 октября. 3. Кириченко І. Ксенофобія: випробування чужим. – Режим доступу: <http://www.mankurty.com/Xenofobia.html>. 4. Кобзін Д.О. Ксенофобія в контексті поліетнічності українського суспільства / Д.О. Кобзін, Р.В. Шейко // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. – 2008. – Вип. 14. – С. 277–284. 5. Расизм і ксенофобія в Україні: реальність та вигадки / Харківська правозахисна група. – Х.: Права людини, 2009. – 192 с. 6. Слободян Р.Р. Етноцентризм, ксенофобія: коріння явищ у людській самосвідомості // *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. – 2009. – Вип. 28. – С. 29–32. 7. Фельдман О.Б. Ксенофобія в інтеркультурних комунікативних контекстах // *Мультиверсум. Філософський альманах*. – 2006. – № 57. – Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_57/Feldman.htm.

*Байдюк Н.В.
м. Черкаси, Україна*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ГАРМОНІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН

Гармонія у широкому розумінні – це філософська категорія, що передбачає співзвучність, рівновагу, узгодженість частин у розрізненому цілому. Поняття «гармонія» існує у філософії понад 2500 років, уявлення про неї виникли ще у давньогрецькій міфології. Висловлювання багатьох філософів, а також сучасний рівень знань про гармонію дають нам уявлення, що гармонія – це особливий спосіб існування сталості та мінливості, рівності і нерівності, подібності і відмінності, специфічна єдність різноманіття [1].

Відносини між чоловіками і жінками є різновидом суспільних відносин, що фактично пронизують всі сфери життя суспільства. Сучасні стосунки між статями визначаються, з одного боку, традиційними патріархальними настановами, а з іншого – відчувається посилення егалітарних тенденцій, демократизму, рівності між чоловіком і жінкою, що пояснюється зростанням соціальної активності жінок, їх професійними, кар'єрними інтересами [7].

Гармонізація відносин, тобто узгодження інтересів чоловік і жінок як соціальних груп та попередження конфліктів між ними, сприятиме розв'язанню соціальних проблем, розширенню каналів мобільності та забезпечення розвитку особистісного потенціалу. Соціально-схвалювані відносини формуються на засадах таких моральних цінностей, як взаємоповага, довіра, доброзичливість, толерантність, повага та партнерська поведінка особистостей, які мають бути властиві молоді нового українського суспільства [6, с. 12].

Гармонізація суспільних відносин – мета і засіб суспільного розвитку, представляють собою неперервне, багатовекторне, поетапне узгодження інтересів соціальних суб'єктів, що відображається у розв'язанні протиріч, зняття гостроти та напруги [4].

Гармонійні гендерні відносини представляють собою багаторівневу систему гендерної взаємодії, засновану на принципах справедливості, егалітаризму, партнерства, яка характеризується наявністю рівних можливостей для чоловіків та жінок, узгодженням інтересів суб'єктів взаємодії, відсутністю насильства та послабленням конфліктів.

Багаторівневий аналіз гендерних відносин дозволяє нам виокремити шляхи побудови гармонійних гендерних відносин на різних рівнях життя суспільства.

На макрорівні основним механізмом гармонізації гендерної взаємодії виступає збалансована гендерна політика, яка виражається у наявності системи нормативно-правових актів та програм, спрямованих на утвердження гендерної рівності, діяльності урядових та громадських організацій, запровадженні гендерного підходу у різні сфери суспільного життя. Більш конкретними кроками побудови гармонійних гендерних взаємин є: моніторинг представництва жінок і чоловіків у різних інститутах і на різних державних посадах; використання представницьких квот для жінок; проведення гендерної експертизи державної політики та нормативно-правових актів. Перераховані складові об'єднує в собі технологія застосування гендерного підходу.

На мезорівні, де здійснюється міжгрупова взаємодія, головною складовою побудови гармонійних гендерних відносин виступає трансформація застарілих гендерних стереотипів, які чітко фіксують розподіл ролей та обов'язків.

Основними умовами гармонізації гендерних відносин на мікрорівні, що характеризується особистісною взаємодією між суб'єктами різної статі виступають: установка на толерантне ставлення партнерів один до одного, яка включає прийняття та визнання різних типів гендерної ідентичності; гендерно-узгоджене спілкування, що передбачає наявність комунікативної компетентності, толерантної свідомості.

Слід зазначити, що з гармонійними відносинами тісно пов'язане поняття толерантності – системи цінностей, норм та зразків поведінки, спрямованих на повагу та визнання індивідуальних особливостей інших людей, прагнення до взаємодії на основі вза-

еморозуміння. Толерантність розглядається вченими як соціальна цінність, як принцип людських взаємовідносин, поведінки, як особистісна якість.

Толерантність є основним способом досягнення згоди та взаєморозуміння, соціальної гармонізації. Установка на толерантне ставлення передбачає готовність прийняти інших такими як вони є, співчуття і співпереживання, прагнення до злагодності та розв'язання конфліктів ненасильницькими способами. Толерантність, як особистісна риса, виступає основою гармонізації відносин та відноситься до найважливіших цінностей соціальної рівності [4]. Л. Шустова визначає толерантність як психолого-педагогічну готовність до розуміння, прийняття та визнання різних типів ідентичності, багатоваріативності поведінки, ідеї рівності та партнерства на основі активної моральної позиції особистості [5].

Основними критеріями толерантності у спілкуванні повинні стати:

- відмова від насилля та дискримінації;
- рівність та урахування інтересів іншого;
- усвідомлене ставлення до самого себе та протилежної статі;
- позитивні цілі спілкування;
- здатність зберігати внутрішню стійкість та рівновагу у складних, проблемних ситуаціях;
- повага до особистих прав і свобод;
- вияв розуміння емоційного стану партнера, повага до його індивідуальних особливостей [2, 4].

Толерантність постає невід'ємною якістю особистості, а її формування – важливим завданням освіти, спрямованої на статево-рольову соціалізацію молоді. Питання толерантності – це питання про те, як при певних гендерних відмінностях навчитися жити та співпрацювати у різних сферах життєдіяльності. Гендерна толерантність передбачає готовність до безумовного прийняття себе та інших, активну, діяльну позицію особистості, що має власні життєві цінності та інтереси і одночасно з повагою ставиться до позицій та цінностей інших. Вона передбачає діалогічність у спілкуванні, що характеризується відносинами взаємодовіри, рівності та взаєморозуміння, а також здатність до прийняття системи цінностей іншої статі або іншого типу гендеру [5].

Психолого-педагогічним комплексом формування гендерної толерантності виступають засоби: інформаційні та рефлексивні, діалогічні та інтерактивні, емпатії та емоційної саморегуляції, а також оптимальні організаційні форми роботи. Педагогічна діяльність по формуванню гендерної толерантності дозволить впливати на становлення світоглядної та моральної позиції, вирішувати проблеми міжособистісного спілкування, сприятиме професійному та соціальному самовизначенню [5].

Толерантна свідомість забезпечує гендерно-узгоджене спілкування, що виражається у: злагоді, досягненні спільних інтересів та цілей; усвідомленні труднощів, з якими стикається партнер, вираженні співчуття, поваги до його думки; відмові від спроб довести на основі відмінностей між статями переваг однієї статі над іншою; у підтримці позитивних емоцій [2].

На основі толерантності формується одна з умов гармонійної гендерної взаємодії – комунікативна компетентність – дотримання норм реагування на вислів іншого, допущення того, що інший має принципово відмінну точку зору. Таке спілкування створює відносини теплоти, полегшує вирішення проблем, допомагає розпізнати реальні відчуття тих, хто спілкується, активне слухання допомагає виховувати самоконтроль і відповідальність [3, с. 113–114].

Список літератури: 1. Берсенева Т.П. Гармония как субъективный феномен / Т.П. Берсенева: [Электронный ресурс] // Электронный научный журнал «Вестник Омского государственного педагогического университета» Выпуск 2006. – Режим доступа: <http://www.omsk.edu/article/vestnik-omgpru-2.pdf>. 2. Коростылева Н.Н. Гендерный конфликт как разновидность социальных конфликтов: автореф. дис... канд. филос. наук: 09.00.11. / Н.Н. Коростылева; Воронежская архит.-строит. акад. – Воронеж, 1998 – 20 с. 3. Міщик Л.І. Формування гендерної рівності майбутніх соціальних педагогів в умовах соціального партнерства «Факультет – громадська організація» / Т.П. Голованова, В.В. Васильєва. – Запоріжжя : Просвіта, 2006. – 220 с. 4. Саблина Н.А. Толерантность как способ гармонизации семейных отношений в России: автореф. дисс... канд. социол. наук: 22.00.04 / Н.А. Саблина – Иркутск, 2006 – 18 с. 5. Шустова Л.П. Формирование гендерной толерантности старшеклассников в специально созданных педагогических условиях: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Л.П. Шустова; Ульяновск, 2006 – 26 с. 6. Яценко Л.В. Педагогічні умови підготовки старшокласників до сімейного життя в процесі гендерного виховання: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Л.В. Яценко; Переяслав-Хмельницький педагогічний ун-т ім. Григорія Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – 24 с. 7. Яшник С.В. Педагогічні умови виховання культури міжстатевих стосунків у студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / С.В. Яшник; К., 2006 – 24 с.

*Беспалов С.В.
г. Москва, Россия*

ДОКТРИНА «ВОЙНЫ С МЕЖДУНАРОДНЫМ ТЕРРОРИЗМОМ»: ПРИЧИНЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РЕЗУЛЬТАТЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ

Проблема противодействия террористической угрозе, приобретая значительную актуальность во второй половине XX века, на протяжении последних полутора десятилетий стала вопросом первостепенной важности как для политических кругов и общественности целого ряда государств, включая, разумеется, и Россию, так и для важнейших международных организаций – глобальных и региональных. Закономерно, что она находится в центре внимания многих учёных-обществоведов (юристов, политологов и т.д.).

Действительно, на рубеже XX–XXI веков стало очевидно, что проблема, обычно именуемая международным терроризмом, по некоторым параметрам вошла в число глобальных проблем человечества. Ю.В. Косов относит к числу таких параметров планетарные масштабы проявления проблемы; крайне высокую её остроту; «негативный динамизм, когда отрицательное воздействие на жизнедеятельность человечества возрастает; потребность неотложного решения». Кроме того, проблема эта «связана с основными сферами жизнедеятельности мирового сообщества и социумов отдельных стран: политикой, национальными отношениями, религией, экологией, преступными сообществами и т.п.» [4].

В то же время, несмотря на активную теоретическую работу в данной сфере, до настоящего времени не выработано общепризнанного определения терроризма. Кроме того, на наш взгляд, многими политиками и учёными до сих пор не осознано, что сформулированная идеологами Администрации Дж. Буша в 2001 г. доктрина «войны с международным терроризмом», быстро и практически безоговорочно поддержанная европейскими союзниками США, а также некоторыми другими странами, включая